

Yttrande angående Naturvårdsverkets förslag till allmänna råd om buller från skjutbanor, Dnr 545-3249-04 Rv

Detaljsynpunkter i sak

Kunskapsunderlag

Enligt AR skall verksamhetsutövaren genom bullerberäkningar eller bullermätningar ta fram underlag för bedömning av störningspåverkan.

I bilaga till AR finns anvisningar när det gäller ljudnivåmätningar.

NV förordar emellertid bullerberäkningar enligt en beräkningsmodell, som på 1980-talet utvecklats genom den Nordiska Bullergruppen under Nordiska Ministerrådet (NV meddelande 7/84). Beräkningsmodellen har av Kilde Akustik A/S i Voss anpassats till ett datorprogram. Problemet är att detta dataprogram inte är tillgängligt för allmänheten. Det är heller inte officiellt fastställt av NV. För närvarande finns det bara 2 akustikföretag och en myndighet (FORTV) som har tillgång till datamodellen och kan utföra beräkningarna dvs. tillgängligheten är dålig. Detta har bl.a. inneburit att vissa hemsnickrade datamodeller används av kommuner utan kvalitetssäkring. Detta är helt oacceptabelt. En datamodell med fastställda krav på funktion, som är tillgänglig för och kan användas av allmänheten måste fastställas av NV.

Riktvärdesnivåer

Riktvärdesnivåerna på 65-70 dBAI är för stränga för befintliga banor men kan väl tillämpas vid nyanläggning av banor då man har möjlighet att välja plats för den nya banan och dessutom lägga skjutriktningar och skjutplatser så att bullerutbredningen begränsas. Föreslagen uppdelning i dagtid och kvällstid bör slopas även för nya banor m.h.t. att en stor del av skyttet sker kvällstid. En sluttid kl 2100 kan dock accepteras vardagar. Det högre värdet i riktvärdesintervallerna dvs. 70 dBAI bör dock alltid gälla även för nya banor utom då ett stort antal skott > 200 000 avlossas då en sänkning med 5 dBAI bör eftersträvas. Då har man också anpassat nivån till annan typ av buller exempelvis trafikbuller.

För befintliga banor bör nuvarande AR fortfarande gälla. Dock kan en sänkning av ljudnivån från 80 till 75 dBAI vara möjlig. Under veckoslut kan föreslagen uppdelning i dagtid och kvällstid accepteras att gälla även för befintliga banor med nuvarande riktvärden fram till 1800 och därefter en sänkning med 5 dBAI.

Motivet från NV att det inte skulle ha skett tillräckliga åtgärder vid befintliga banor under den gångna 20-årsperioden haltar. Om ett antal banor idag inte når upp till de nu gällande riktvärdena beroende på bristande åtgärder är *som vi ser* det inte en anledning att ändra riktvärdena.

Det är istället tillämpningen av riktvärdena som kan ifrågasättas. Förhållandet botas inte av nya - och lägre värden. Här bör även miljöbalkens skälighetsprincip beaktas.

Ovanstående riktvärden är i stort anpassade till de olika störningsundersökningar från 1980-talet NV refererar till. Några nya undersökningar har därefter veterligen inte gjorts. NV anger också mycket grova mått på störningseffekterna. Över 75 dBAI är mer än 50 % mycket eller ganska mycket störda. Under 60 dBAI är mindre än 10 % störda.

I verkligheten visar undersökningarna att vid 70-75 dBAI var ca 35 % störda, vid 65-70 dBAI var ca 25 % störda, vid 60-65 dBAI var ca 20 % störda och vid 55-60 dBAI var ca 8 % störda. I princip skiljer det lite i störningsnivå mellan 60 -75 dBAI så varför finlira med övre och undre nivåer i riktvärden? Man kan också fråga sig vad som menas med ”ganska mycket störd”? De bullernivåer som är aktuella i sammanhanget (60 – 80 dBA) är inte skadliga för hälsan. Däremot kan de vara störande. Erfarenhetsmässigt är det också så att människor upplever buller mycket olika. Dessutom har undersökningar visat att den som känner till att det skall skjutas är mindre besvärad av buller. Dessa aspekter borde tas mer hänsyn till vid utformningen av riktvärdena.

Skyddsåtgärder

NV förslag till skyddsåtgärder har kommenterats tidigare och är varken realistiska eller möjliga för redan befintliga banor annat än i begränsad omfattning.

För att kunna vidtaga någon form av skyddsåtgärd krävs att en bullerutredning genomförs. Ljudnivåmätningar och bullerberäkningar är kostsamma. En bullerberäkning kan beroende på utförande och storlek på skjutbana kosta mellan 20 000 – 40 000 kr per bana. Ljudnivåmätningar kan bli ännu kostsammare beroende på antalet mätpunkter. En mycket enkel mätning vid ett fåtal mätpunkter uppskattas till mellan 10 000 – 20 000 kr.

Redan bullerutredningen kan vara ett oöverstigligt hinder för en liten skjutbana. Med en medlemsbaserad årsbudget runt 25 – 50 000 kr, vilket är rimligt för en liten klubb på ca 100 medlemmar, finns helt enkelt inte de ekonomiska resurserna både för bullerutredningar och skyddsåtgärder. Alternativet blir då istället nedläggning, kraftiga begränsningar i verksamhetstiden eller i sämsta fall ett ökat träningsskytte på den egna jaktmarken om en sådan disponeras.

För medelstora och stora klubbar kan kostnaderna bli mycket höga. Vid en klubb med flera kulbanor, trap – och skeetbana eller andra typer av lerduvebanor kan kostnaden bara för bullerutredningen uppskattas till 75 000 -100 000 kr. Härtill kommer möjliga bullerdämpande åtgärder vid kulskytten.

Kostnaderna för att bullerdämpa en älg bana kan uppskattas till mellan 25 000 -75 000 kr beroende på möjligheterna till eget ideellt arbete. En skjuthall med 15 skjutplatser kostar ca 75 000 kr i materialkostnad plus arbetskostnader. En skjuthall med 30 skjutplatser på entreprenad kostar ca 500 000 kr.

I Stockholmsområdet har en normalstor skytteklubb, med både kul- och hagelskytte på programmet, som fått krav på skyddsåtgärder från kommunen, låtit en akustikkonsult uppskatta kostnaderna för att genomföra bullerdämpande åtgärder för allt skytte vid banan dvs. även hagelskyttet. Kostnaderna har härvid uppskattats till ca 1,5 miljoner kr för att nå 65 dBAI nivån. Eftersom det är en kostnadsuppskattning som är gjord kan den verkliga kostnaden uppgå till det dubbla. Att dämpa bullret till 60 dBAI var inte möjligt. Det säger sig själv att skjutbanorna inte kan finansiera åtgärder med kostnader i nämnda storleksordning.

Om man utgår från att 50 % dvs. ca 2000 av alla kulbanor behöver bullerdämpas till följd av skärpta riktvärden och att varje skyddsåtgärd kostar 50 000 -100 000 kr skulle kostnaden uppgå till ca 100 – 200 miljoner kronor. Till ovanstående kostnader kommer sedan den årliga kostnad på ca 5 000 kr per skjutbana som kommunen tar ut för att utöva tillsyn över anläggningen.

NV har inte utrett de ekonomiska konsekvenserna av sitt förslag till nytt AR. Slutsatsen beträffande kostnader i konsekvensutredningen är då minst sagt svårbegriplig. Jämför citat från sida 4."Följden av de nya AR blir att de verksamhetsutövare som inte anpassat sina skjutbanor till riktvärden för nyetablering kommer att få kostnader för bullerskyddsåtgärder. Eftersom det i detta fall ges en övergångstid på upp mot 10 år kan den kostnad som uppstår fördelas på lång tid och därför inte bli så betungande."

Det är förvånande att NV, som uppenbarligen inte vet något om kostnadsnivån för åtgärder, vilket ju inte heller utretts eller ens uppskattats kan uttrycka en sådan åsikt.

De totala kostnaderna för att genomföra NV AR torde uppgå till betydande belopp. Bara kraven på bullerutredningar, man kan nog räkna med att de flesta kommuner kommer att kräva en störningsutredning, har uppskattats till ca 150 000 000 kr. Härtill kommer kostnaderna för bullerdämpande åtgärder som inte kan uppskattas men som bedöms kunna uppgå till betydande belopp enligt räkneexemplet ovan, kanske hundratals miljoner kronor.

Tidsbegränsningar

Skytte är, som tidigare redovisats, en fritidsaktivitet. Detta innebär att verksamheten bedrivs huvudsakligen på kvällar och veckoslut. Att tillämpa ett lägre riktvärde kvällstid före kl 2100 vardagar bedöms innebära kraftiga begränsningar i skytteverksamheten och kan inte accepteras så länge de reella konsekvenserna inte är utredda.

Att skytte kan upplevas mer störande under söndagar och helgdagar särskilt under den varma perioden maj till augusti då människor vistas ute är klarlagt. Detta bör dock inte leda till schablonmässiga begränsningar av verksamhetstiden utan anpassas till den reella störningsnivån samt antalet störda i förhållande till den bedrivna verksamheten dvs. miljöbalkens skälighetsprincip.

Bedömda konsekvenser

Berörda organisationer delar inte NV uppfattning vad gäller konsekvenser av de nya råden. Jämför citat från sida 4, 5 stycket i NV konsekvensutredning. ”Naturvårdsverkets AR om buller för skjutbanor bedöms således inte ge sådana förändrade konsekvenser för vare sig verksamhetsutövare eller för samhället som kan ifrågasätta ett utgivande av detta AR”

Tvärt om anser vi. Som tidigare redovisats kommer ett genomförande av föreslagna AR att få mycket omfattande konsekvenser både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Nedan redovisas ytterligare några aspekter att beakta för ett antal verksamheter.

Träningsskyttet

Det skytte som kan innebära bullerstörningar är kulskyttet med kaliber överstigande 5,6 mm samt hagelskytte. För kaliber .22 krävs normalt inga bullerdämpande åtgärder.

Genom bullerdämpande åtgärder kan ljudnivån vid skytte med kula begränsas för vissa typer av fasta banor. Totalt finns det drygt 4000 civila kulbanor i landet. Hur många av dessa som idag inte är bullerisolerade och är möjliga att bullerisolera kan inte uppskattas. Vid en genomförd stickprovsundersökning i ett fåtal län framkom att ca 40-60 procent av kulbanorna var bullerisolerade eller försedda med skjuthallar. Om behovet ligger på denna nivå eller om siffran är representativ för landet kan inte sägas.

Förslaget i AR, om avsevärt lägre riktvärden för buller än tidigare, kommer att innebära ett stort behov av skyddsåtgärder särskilt i tätbefolkade områden och något mindre i glesbygd. Hur stora är omöjligt att säga. Storstadsområdena är ett särskilt problem. De skjutbanor som finns i anslutning till våra storstäder har redan begränsningar idag och skulle få ytterligare begränsningar med NV förslag. Bara detta skulle innebära stora problem för skyttet med den befolkningstäthet som föreligger.

Bullerdämpande åtgärder är, som tidigare påpekats, i många fall en ekonomisk fråga där kostnaderna kan bli för höga för små och medelstora skjutbanor. Alternativet blir nedläggning eller kraftiga tidsbegränsningar i verksamheten.

Totalt finns det ca 1000 banor för hagelskytte, trap, skeet eller annan typ av hagelskytte. Möjligheten att genomföra någon typ av skyddsåtgärd för att begränsa bullerutbredningen är normalt inte möjligt bl.a. av ekonomiska skäl. Att flytta banorna bedöms som mycket svårt. Dels är det en stor ekonomisk insats och dels är det mycket svårt att hitta lämplig mark.

Det som återstår av s.k. försiktighetsmått är att begränsa tiden för skyttet och därmed minska träningsmöjligheterna.

Konsekvenserna av ett färre antal skjutbanor och/eller lägre tillgänglighet vid befintliga banor försvårar naturligtvis möjligheten till träningskytte men kan också innebära minskad trevnad och lust att skjuta. Att stå i långa köer för att skjuta några serier kan avskräcka även den mest intresserade.

Belastningen kommer också att öka på de större banor som är i drift då skyttarna söker sig dit. Det föreligger också en risk för centralisering med få men stora banor som är så belägna att verksamheten kan fortsätta. Stora banor innebär dock ett stort antal skjutna skott vilket i sin tur kan innebära ökade krav på skyddsåtgärder och begränsningar. Tala om en ond cirkel.

Driften och verksamheten vid skjutbanor bygger till huvuddelen på ideell verksamhet och människors personliga vilja och lust att delta i verksamheten. Om man upplever att samhället saknar kunskap om och förståelse för verksamheten, vilket förslaget till nya AR tyder på, kan viljan och lusten att delta i verksamheten komma att upphöra. NV förslag kan komma att halvera antalet aktiva, främst sportskyttar och hota hela skytterörelsen är synpunkter som framförts under remissomgången.

Tävlingskyttet

Färre banor och minskade träningsmöjligheter försvårar naturligtvis för den enskilde att nå den höga nivå som krävs vid nationellt och internationellt tävlingskytte. Risken finns även att tillväxten kommer att minska därför att bredden kommer att bli mindre vid färre träningstillfällen.

Redan idag kan det vara svårt att genomföra stora nationella och internationella tävlingar. Oftast krävs dispens av kommun eller länsstyrelse. Med nya skärpta krav i AR vad gäller försiktighetsmått och skyddsåtgärder kommer det att bli än svårare att genomföra tävlingsverksamhet. Detta är en orimlig utveckling för en stor idrottsverksamhet.

Jakten

Jägarens skyldigheter, bl.a. kraven på en viss skjutskicklighet är reglerad i lag/författning. NV förslag till AR kan allvarligt försvåra möjligheten att genomföra denna skyldighet genom att minska eller till och med omöjliggöra träningskytte inför jakten. Stora krav ställs på den enskilde jägaren att träningskjuta för att bibehålla en hög etik inom jakten och undvika skadeskjutningar. Debatten om skadeskjutningar i samband med jakt pågår ständigt och bevakningen att jägarna sköter sig i skogen och inte förorsakar djur onödigt lidande är intensiv.

Förslag har funnits att införa ett obligatoriskt årligt skjutprov men detta har inte kunnat genomföras bl.a. därför att det inte finns tid vid tillräckligt många skjutbanor.

Att tränings skjuta inför jakten inte bara en skyldighet utan också en moralisk fråga för den som jagar. Försvårandet av tränings skytte måste därför betraktas som mycket allvarligt och ställas i relation till den eventuella samhällsnytta ett genomförande av NR förslag skulle innebära. Jämför miljöbalkens skälighetsprincip.

I sammanhanget förtjänas det att påpekas att jakten och tränings skyttet inför jakten är en stor folkrörelse med bred folklig förankring och skall inte betraktas som ett störande inslag i samhällsbilden.

För nyblivna jägare krävs jägareexamen för att få köpa vapen och därmed jaga. I jägareexamen ingår även obligatoriska skjutprov både med kula och hagel. Dessa prov, som har skärpts efterhand genom åren, avläggs vid ortens jaktskyttebanor. Nedlagda banor, minskade öppettider och därmed minskade träningsmöjligheter, som kan bli följden av NV AR kommer naturligtvis att försvåra möjligheten att avlägga jägareexamen.

I förlängningen kan detta innebära en minskad kompetens i jägarkåren som kan få allvarliga effekter på viltförvaltningen,

Om ytterligare restriktioner införs vid jaktskyttebanorna finns även risken att allt fler jägare flyttar sitt skytte till den egna jaktmarken. En utveckling som vore olycklig.

Ungdomsverksamheten

Som tidigare redovisats bedrivs ett omfattande ungdomsskytte i landet. *Mer än 50 000* ungdomar skjuter regelbundet. Kraven på detta skytte är bl.a. att det skall kunna ske tätortsnära så att ungdomarna lätt kan komma till platsen med allmänna kommunikationer. Möjligheter till ett varierat aktivt skytte utan allt för långa väntetider är också en förutsättning för att intressera ungdomarna och få dem till skjutbanan. En fördel är också att skjutbanan inte är för stor så att funktionärerna har tid att ta sig an ungdomarna och att dessa i inte för hög grad konkurrerar med annan verksamhet.

I glesbygdslänen är skyttet en stor och viktig ungdomsaktivitet. Möjligheten till och intresset för skytte och kanske senare jakt kan vara helt avgörande om man stannar kvar i Norrlandslänen.

Idag fungerar ungdomsskyttet bra. Ett genomförande av NV AR skulle snabbt kunna vända denna positiva aktivitet. Med minskat antal banor pga. nedläggning, kortare öppettider mm, där man kan förvänta sig att de tätortsnära banor är de som först får problem, minskar möjligheten till att bedriva ett aktivt ungdomsarbete.

Skyttet som fritidsverksamhet

Skyttet är en av landets största idrottsrörelser som aktiverar 100 000 tals personer på deras fritid. Skyttet som hobby och socialt engagemang har stor betydelse för många människor.

Det är därför mycket förvånande att NV i ett slag utan någon konsekvensutredning som är värd namnet, med hänvisning till skärpta krav i miljöbalken, över en natt helt vill förändra villkoren för skyttet när man inte ens vet hur störningsbilden kring skjutbanorna ser ut.

Den s.k. konsekvensutredning som är genomförd saknar även en bedömning av den påverkan på den kommunala sektorn som föreslagna AR kan ha. Kommunerna har ett stort ansvar för skytte som fritidsverksamhet. Frågan borde ha kommuniceras med Kommunförbundet i denna del.

Frivilligverksamhet

Skytte är en del i verksamheten för de frivilligorganisationer som är knutna till Försvarsmakten. Skyttet är här en del av den försvarsutbildning som genomförs av organisationerna. Huvuddelen av detta skytte bedrivs på civila skjutbanor under ledning av Frivilliga skytterörelsen, Sportskytte- och Pistolskytteförbunden. De senaste åren har denna typ av skytte minskat men är fortfarande omfattande och betydelsefull.

Några särskilda villkor och undantag förekommer inte utan samma regler gäller som för andra vid skjutning och konsekvenserna blir därmed de samma som för övriga organisationer som bedriver skytte.